

İlerici Gençler Derneği (İGD) 1976-1980
DÜŞLERİNİN PEŞİNDE
KAVGANIN İÇİNDE

Yayına Hazırlayan

ADNAN SEL

İlerici Gençler Derneği (İGD) 1976-1980
DÜŞLERİNİN PEŞİNDE KAVGANIN İÇİNDE

© TÜSTAV İktisadi İşletmesi

Bu yapıtın telif hakları TÜSTAV İktisadi İşletmesine aittir,
izin alınmadan kullanılamaz.

Yayına Hazırlayan: Adnan Sel

Baskıya Hazırlık ve Kapak Düzeni: Filiz Kalkan

Kapak Fotoğrafi: Rıfat Güler arşivi

Birinci Baskı: İstanbul, Nisan 2026

ISBN: 978-605-4513-40-6

Sertifika No: 43438

TÜSTAV İktisadi İşletmesi
Meşrutiyet Mahallesi, Hacı Mansur Sokak
No: 10 A Blok Kat:3 No: 64 34363
Şişli-İstanbul
Tel: (+90) 212 237 98 92
<http://www.tustav.org>
e-posta: bilgi@tustav.org

Baskı ve cilt:

Birlik Fotokopi Baskı Ozalit ve Gıda Sanayi Ticaret Ltd. Şti.

(Sertifika No: 52846)

Nispetiye Mah. Birlik Sok. Nevin Arıcan Plaza No: 2

Beşiktaş- İstanbul

Kendisi aramızda olmayıp,
sesi meydanlarda yankılanan yoldaşlarımıza...

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	7
------------	---

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜKENİR Mİ GEÇMİŞ İZ BIRAKMADAN?.....	11
---------------------------------------	----

KAPATMA KARARI KARŞISINDA SÖZ İGD’NİN	13
--	----

ÖNSÖZ	13
-------------	----

GİRİŞ	15
-------------	----

İGD’NİN GÖRÜŞLERİ VE İLKELERİ	16
--	----

a) Gençliğin İşçi Sınıfıyla Birliği	17
---	----

b) Gençlik Hareketinin Anti-Emperyalist, Devrimci Geleneklerini Savunma	20
---	----

c) Anti-emperyalist, Anti-faşist Gençliğin Birliği	21
--	----

d) Gençliğin Ekonomik ve Toplumsal Hakları İçin Savaşım:	24
--	----

e) Dünya Gençliği ile Dayanışma.....	25
--------------------------------------	----

f) Eylem ve Cephe Birliği Sorunu ve Gençlik.....	28
--	----

g) Örgütsel İşleyiş.....	28
--------------------------	----

h) İGD’ye Yönelik Saldırıları	29
-------------------------------------	----

ANTI-FAŞİST ANTI-EMPERYALİST MÜCADELEDE İGD	41
--	----

BARIŞ SAVAŞIMI VE İLERİCİ GENÇLİK	41
---	----

DEMOKRATİK HAK VE ÖZGÜRLÜKLER İÇİN SAVAŞIMDA İGD	42
--	----

EMEKCİ GENÇLİK ÖRGÜTLENMESİ VE İGD.....	44
---	----

FAŞİZME KARŞI SAVAŞIM VE İGD.....	46
-----------------------------------	----

GENÇLİĞİN ULUSLARARASI DAYANIŞMASI VE İGD	52
---	----

ÖĞRENCİ GENÇLİK ÖRGÜTLENMESİ VE İGD	60
---	----

ÖNEMLİ KAMPANYALAR VE EYLEMLER 14 EKİM SEÇİMLERİ	64
--	----

ÖRGÜTSEL GELİŞME, ÖZVERİ VE DEVRİMCİ GİRİŞKENLİK İÇİN	
---	--

KASIM ATILIMI KAMPANYASI.....	64
-------------------------------	----

LENİN’İN 110. DOĞUM YILDÖNÜMÜ KUTLAMALARI.....	65
--	----

ÖNEMLİ TOPLANTILAR VE EYLEMLER,	
---------------------------------	--

YILDÖNÜMÜ KUTLAMALARI	65
-----------------------------	----

1 MAYIS EYLEMLERİ, İLERİCİ GENÇLİK HAREKETİNİN ÖRGÜTLÜ GELİŞMESİNİN BİRER GÖSTERGESİDİR.....	66
GENÇLİĞİN ANTI-EMPERYALİST SAVAŞ GELENEKLERİNİ SAVUNMA.....	67
DİĞER TOPLUMSAL HAREKETLERLE İLİŞKİLER.....	68
ULUSAL SORUN VE İGD.....	69
İGD 10 YAŞINDA.....	70
UNUTULMAYACAKLAR.....	76
KURUCULAR VE GENEL YÖNETİM KURULU.....	81
YÜRÜYÜŞÜN KÖŞE TAŞLARI.....	82
İYG'NİN SERENCAMI.....	90

İKİNCİ BÖLÜM

YOLA İLK ÇIKANLAR ANLATIYOR: İGD'NİN BIRAKTIĞI İZLER.....	97
ADİL DEMİRCİ.....	99
AHMET MUHTAR SÖKÜCÜ.....	143
ÖMER AĞIN.....	185
MEHMET TAŞ.....	201
MEHMET BOZ.....	225
MAHMUT MENGÜLLÜOĞLU.....	299
ALAİDDİN TAŞ.....	339
NECMETTİN MERİÇ.....	365
BAKİ GÜNCÜ.....	377
ADNAN SEL.....	395
GENCER UÇAR.....	427
İSFENDİYAR EYYÜBOĞLU.....	469
MEHMET UĞUR.....	503
ALİ HİKMET FIRAT.....	519
RIFAT GÜLER.....	529
ORHAN DEMİRBAĞ.....	549
KISA KAYNAKÇA.....	557
İGD TARİHİNDEN YAPRAKLAR.....	559

SUNUŞ

12 Mart 1971 askeri darbesi, genel olarak Türkiye sol sosyalist hareketine özel olarak da devrimci gençlik hareketine karşı oldukça saldırgan bir tutum sergiledi. Yığınsal tutuklamalar yaptı, binlerce insanı işkencelerden geçirdi, demokratik örgütlerin, sendikaların, siyasi partilerin kapısına kilit vurdu. Esas büyük mağduriyetleri ise Mahir Çayan ve arkadaşlarının öldürüldüğü Kızıldere, Sinan Cemgil ve arkadaşlarının hayatına mal olan Nurhak katliamları, Hüseyin Cevahir, Ulaş Bardakçı gibi devrimcilerin öldürülmesi ve Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın idamı ile devrimcilerle yaşattı. Egemenlerin şiddetten, baskıdan, vahşetten amaçladıkları devrimci gençliğin bir daha başını kaldırma cesareti bulamayacak bir biçimde ezilmesiydi. Ancak bekledikleri gibi olmadı. 12 Mart'ın ağır yıkımına rağmen başta yükseköğrenim gençliği olmak üzere gençliğin tüm kesimleri örgütlenme ve mücadele çabası içine girdiler. Örgütlenmede ilk adımlar İstanbul'da İstanbul Yüksek Öğrenim Kültür Derneği (İYÖKD), Ankara'da Ankara Demokratik Yüksek Öğrenim Derneği (ADYÖD) gibi derneklerin çatısı altında atıldı. Benzer örgütlenmelere üniversitelerin bulunduğu diğer kentlerde de gidildi.

12 Mart'ın yarattığı yıkımın da etkisiyle kurulan öğrenci derneklerinde sosyalist solun bütün kesimleri birliktiydi. Ancak bu durum uzun sürmedi, tartışmalar, gerilimler, farklı bakış açıları, ayrı listeler yolların ayrılmasını getirdi.

Kendilerini Türkiye Komünist Partisi (TKP) çizgisinde gören gençler de başlangıçta İYÖKD içinde yer alıyordu. Bazı şubelerinde oldukça etkinlerdi. Ancak bir müddet sonra İYÖKD içinde birlikte yürüme olanağının kalmadığına kanaat getirerek, ayrıldılar. TİP ve TSİP çevresindeki gençlerle ortak bir gençlik örgütü kurma, ortak gençlik gazetesi çıkarma arayışı içine girdiler. Ne var ki bu girişimden de ortak örgütlenme kararı çıkmadı. Böylece TKP çevresinde kümelenen gençlerin, ayrı bir yayın çıkarma ve ayrı bir gençlik derneği kurma serüveni başlamış oldu.

Örgütlenme serüveninin ilk adımı, 17 Kasım 1975'te yayın hayatına başlayan İlerici Yurtsever Gençlik gazetesi oldu. Bunu 5 Ocak 1976'da da

İlerici Gençler Derneği'nin (İGD) kurulması izledi. "Yolumuz işçi sınıfının yoludur" sloganını kendisine şiar edinen İGD ilk başlarda demokratik kit- le örgütü olma özelliğini kılavuz edinerek kuruldu. Yani farklı görüşlere de kapısı açık olacaktı. Hedefi gençliğin en geniş kesimini buluşturmak- tı. Ancak, özellikle Sıkıyönetim döneminin getirdiği dayatmalar yarı-legal çalışma zorunluluğu bu niteliğini uzun süre muhafaza etmesine engel oldu. Politik ortamın ve düzenin dayattığı koşulların da etkisiyle İGD 12 Eylül'e gelirken "Komsomol" tipi bir örgüte dönüşmüştü. Aynı dönem içinde birleşik-demokratik bir gençlik örgütlenmesi hedefi 1980 yılında toplanan TKP MK Plenu- mu'nun kararları arasında yer alıyordu.

İGD, TKP'nin kararı ile kurulmasına ve TKP Gençlik Bürosu'nun yön- lendiriciliği altında olmasına karşın, görece bağımsız bir gençlik örgütü olarak faaliyetini sürdürdü. Merkezi düzeyde sürdürülen faaliyetlerde ağır basan TKP yönlendiriciliği aşağı doğru indikçe gevşiyor, yerel yöneticilerin daha fazla söz ve karar sahibi olduğu bir özellik kazanıyordu.

İGD'nin nicel ve nitel olarak gelişmesinde, yaygınlaşmasında en etki- li faktör 1976 yılında Genç Sosyalistler Birliği'nin (GSB) katılımı oldu. Bu katılım İGD'nin coğrafi olarak genişlemesini, kadro sayısının artmasını, yaygın ilişki ağına sahip olmasını sağladı.

İGD'nin öğrenci, işçi ve mahalleli gençliğin örgütü olarak çeşitli alanlar- da sürdürdüğü faaliyetten iki örgütlenme daha doğdu. Ortaöğretim gençliği içinde sürdürülen faaliyetlerin ürünü olarak İlerici Liseliler Derneği (İLD), genç işçiler arasında sürdürülen faaliyetlerin sonucunda da Çıracak-Der kuruldu.

Sıkıyönetim 6 Kasım 1979'da İGD'nin faaliyetlerini durdurdu. Faaliyet- lerinin durdurulduğu sırada İGD 128 şube ve temsilcilik ile yaklaşık 48.000 üyesi olan, Türkiye çapında yığınsal bir gençlik örgüt haline gelmişti. Bu yı- ğınsallık, 104 İGD üyesinin katledildiği, şubelerin bombalandığı, yakıldığı, üyelerinin yoğun polis baskınlarına uğradığı, yaygın gözaltı ve işkencelerin yaşandığı, olağanüstü zor koşullarda gerçekleşti.

İGD devrimci gençliğin öncü müfrezelerinden biri olarak örgütlediği kampanyaları, dayanışma ve direniş eylemleri, anti faşist mücadelesiyle, yanlışı-doğrusu yaptıkları-yapamadıklarıyla Türkiye sosyalist hareketinin tarihinde iz bıraktı.

12 Eylül darbesinin ardından ağırlıklı olarak üniversitelerde sürdürülen "İleri" faaliyeti bir anlamıyla İGD faaliyetinin ve çizgisinin devamıydı. Bu faaliyet 1987 yılına kadar, legal olanakları kullanmakla birlikte esas olarak illegal olarak sürdürüldü. Bu dönemde "Anayasa'ya Hayır" kampanyasına katkıda bulundu. Pankartlar asıldı, bildiriler dağıtıldı. Okullarda ve mahal- lelerde faşizme karşı mücadele çağrıları yapıldı. Eğitim kurumlarında ilerici hocaları tırpanlayan 1402 sayılı yasaya ve 12 Eylül sonrası kurulan Yüksek

Öğretim Kurulu'na karşı mücadele örgütlendi. Gençliğin akademik demokratik örgütlenmesini hedefleyen öğrenci derneklerinin kurulması çalışmalarına önyak olundu. Ekim 1982'den Kasım 1987'ye kadar 5 yıl boyunca 12 Eylül'ün ölümle kol kola koşullarında, her tür imkânsızlığa karşı, İLERİ gazetesi 63 sayı basıldı, dağıtıldı. Legal alanda ise "Üniversiteli" adlı dergi çıkarıldı ve dergi etrafında örgütlenme çalışmaları yürütüldü.

Büyük bir özveri, inanç ve kararlılıkla sürdürülen gençlik faaliyetleri 1990 yılına gelindiğinde sönmölenirken İGD ve İleri faaliyeti içinden gelenler meslek örgütlerinde, sendikalarda, kooperatiflerde, sol/sosyalist partilerde sorumluluk üstlenerek mücadele geleneğinin sürekliliğini sağladılar.

Büyük bir özveri ve mücadele ile bezenmiş İGD üzerine sözlü tarih çalışması yapılması fikri, İGD 30.yıl etkinliği sonrasında daha fazla dillendirilir oldu. Bu amaçla ilk kez 2006 yılında TÜSTAV'da İGD tarihi üzerine neler yapılabilir konusmak için bir araya geldik. Ardından da yapılacak çalışmalara zemin olmak üzere "tustav.genclik.org" sitesi kuruldu. Yitirdiğimiz arkadaşların listesini ve İGD ile ilgili elimizdeki kimi belgeleri siteye yüklemeye başladık. Maalesef site çöktü ve yeniden bu çalışmaya başlayamadık.

Daha sonraki yıllarda, TÜSTAV arşiv varlığının gelişmesi, TÜSTAV'ın sunduğu olanaklarla dergilere, belgelere ulaşmanın kolaylaşması İGD sözlü tarih çalışması fikrini yeniden canlandırdı. 24 Ekim 2018 tarihinde TÜSTAV'da yaptığımız, Mehmet Taş, Ömer Ağın, Orhan Demirbağ, Ersin Tosun, Sadettin Yumuşak ve benim katıldığım toplantıyla ilk adımı attık. Bu toplantıda, çalışmanın hangi dönemi kapsayacağı, kimlerle sözlü tarih yapılacağı ele alındı. Bu konuların olgunlaşması için de bir Whatsapp grubu kuruldu.

*1976-1980 dönemini kapsayan bir çalışma kararlaştırıldı.

*Hatırlamalara yardımcı olması için, İYG'den derlenmiş bir İGD kronolojisi hazırlandı.

*Görüşme yapılacak arkadaşların çalışma alanlarını da içeren sorular hazırlandı.

*Sözlü Tarih çalışmalarının TÜSTAV bünyesinde, Ersin Tosun ve benim koordinasyonumda yapılması kararlaştırıldı. Bu koordinasyon çalışmalarına ilerleyen dönemde Mehmet Taş da önemli katkılarda bulundu.

Bu çalışma çerçevesinde ilk görüşmelerin TKP Gençlik Bürosu sorumlusu ve üyeleri ile İGD'nin kuruluşunda ve merkez yönetiminde yer alan arkadaşlarla yapılması kararlaştırıldı. Sözlü tarih çalışması yapılmasına olumlu yanıt veren 14 arkadaşın tanıklıklarına başvurduk. Bunların bir kısmıyla yüz yüze görüşme yapılırken bir kısmı tanıklıklarını yazılı olarak iletti.

Ayrıca, İYG gazetesine emek ve hayat veren arkadaşlarımızdan ikisinin görüşlerini aldık. Bir yandan yazılı tanıklıkların yer alması, bir yandan da

yüz yüze görüşmelerin farklı kişiler tarafından yapılması nedeniyle her metin kendi özgünlüğü içinde ilerleyerek kitapta yer aldı. Üzerinden 50 yıl geçmiş tanıklıkların aktarımında bazı öznelliklerin olma ihtimalini de göz önünde tutmak gerekir.

İGD'nin 50. yılı vesilesiyle yayına hazırladığımız kitap, iki bölümden oluşuyor. Birinci bölümde İGD üzerine yayınlanmış belgeler, genel bir İGD kronolojisi, mücadelede aramızdan koparılan arkadaşlarımızın -toparlayabildiğimiz kadarıyla- listesi ve İYG'de yer alan İYG'nin 4. yılına dair bir değerlendirme yer alıyor, ikinci bölüm ise tanıklıklardan oluşuyor. Bu çalışmada on binlerce ilerici gencin mücadelesinin ürünü olan İGD deneyiminin ancak merkezi faaliyet bölümünü aktarabiliyoruz. (Bunun iki istisnası Ankara ve Eskişehir oldu. Görüşmeyi kabul eden İGD merkez yöneticileri arasında bu bölgeye ilişkin bilgi sahibi olan, tanıklık yapabilecek kimse yoktu. Ortaya çıkan eksikliği görüşlerine başvurduğumuz arkadaşlarımız aracılığı ile gidermeye çalıştık.) Bu çalışmayı başlangıç kabul etmek gerekir. İGD deneyimleri şubeler, bölgeler düzeyinde ve kişisel hatıratlarla ne kadar çok yazıya dökülebilirse, İGD deneyimi de o kadar zenginleşecek, İGD üzerine nesnel değerlendirme yapma imkânları da o oranda arttıracaktır.

Bu kitap pek çok arkadaşımızın katkısı ve desteği ile yayına hazırlandı. Görüşme kayıtlarını deşifre eden Sevgi Tartıcı'ya, TÜSTAV arşivlerinde yer alan İGD belgelerinin taranmasında, ulaşılabilecek hale getirilmesinde büyük emekleri olan Berdan Dere, Erden Akbulut ve Mehmet Başkurt arkadaşlarımıza, sözlü tarih görüşmelerini gerçekleştiren, Erden Akbulut, Ersin Tosun, Gültekin Uçar'a, görüşmelerin kayıt altına alınmasında katkıda bulunan Nesrin Uçar, Bediz Sel ve Azmi Özkardeş'e; yayına hazırlama aşamasında emeği ve önerileri ile katkı yapan Zafer Aydın arkadaşımıza çok teşekkür ediyorum. Ayrıca kitabımızın sayfa düzenini yapan Filiz Kalkan arkadaşımıza, arşivlerinde yer alan fotoğrafları paylaşan, Rıfat Güler, İbrahim Akyürek ve Orhan Demirbağ'a da. Bu kitabın ortaya çıkması sözlü tarih çalışmalarına vakit ayırıp katılan arkadaşlarımız sayesinde oldu. Sözlü tarih çalışmalarına katılan Adil Demirci, Ahmet Muhtar Sökücü, Alaiddin Taş, Ali Hikmet Fırat, Baki Güncü, Gencer Uçar, İsfendiyar Eyyüboğlu, Mahmut Mengüllüoğlu, Mehmet Taş, Mehmet Boz, Mehmet Uğur, Necmettin Meriç, Ömer Ağın, Orhan Demirbağ ve Rıfat Güler arkadaşlarımıza da çok teşekkür ederim.

Daha güzel bir dünya, eşit, adil, özgür, demokratik bir Türkiye ve sosyalizm için İGD'nin örgütlenmesine ve mücadelesine emek verenleri selamlıyor, bu mücadelede kaybettiklerimizi saygıyla anıyorum. Dün ekilen tohumların yarın boy vereceği günlere duyduğumuz umutla...

Adnan Sel
25 Mart 2026, Küçükçekmece

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜKENİR Mİ GEÇMİŞ
İZ BIRAKMADAN?

KAPATMA KARARI KARŞISINDA SÖZ İGD’NİN(*)

ÖNSÖZ

Amerikancı, baskıcı Demirel hükümeti işbaşına geldi. Bu hükümet işbaşına gelir gelmez ilerici, demokrat kamuoyuna saldırıya geçti. “100 günlük programlarla”, toplantı ve gösteri yürüyüşleri yasasında, sıkıyönetim yasasında, Dernekler Kanunu’nda, Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu’nda yapacağı değişikliklerle demokratik hak ve özgürlükleri ayaklar altına alacağını açıklıyor. İlerici güçlerin savaşımı sonucu geçit verilmeyen, DGM’lerin önümüzdeki günlerde parlamentoya getirileceği söyleniyor. Bir gün 67 ilin valileri, 59 ilin emniyet müdürleri değiştiriliyor. Yerlerine 12 Mart döneminin işkencecileri, “MHP ve ÜGD’ye yakınlığı ile tanınan kişiler“ atanıyor. İçişleri Bakanlığı’nın Faik Türün’ün içinde yer aldığı bir komisyona danışıklı olarak çalıştığı haberleri basında yer alıyor. Başbakanlık müsteşarlığına, DPT danışmanlığına MESS Başkanı Turgut Özal getiriliyor.

Demokratik kuruluşlar üzerinde, sıkıyönetim aracılığıyla sürdürülen baskılar, doruk noktasına ulaştı. CHP eliyle ilân edilen sıkıyönetim demokratik kuruluşları kapattı. Pol-Der, TÜS-DER, İKD, Dev-Genç, DDKD, İGD, Genç-Öncü, İLD kapatıldı. Tüm bu kuruluşların kapatılması “Genel güvenlik, kamu düzeni” gibi gerekçelerle(!) açıklandı. Böylesi gerekçelerin geçerliliği, demokratik kamuoyunda olduğu gibi hukuk çevrelerinde de tartışmalıdır. Bu tür gerekçeler, keyfi, kişilere ve görüşlere göre değişik biçimlerde uygulanabilir ve uygulanmıştır.

Demokratik kuruluş ve kişilere karşı anti-demokratik baskıcı uygulamalar hızlandırılırken, faşist terör yoğunlaştırıldı. İlerici, demokrat bilim adamları, Prof. Doğanay, Tütengil, Karafakioğlu katledildi. Kitlesel kırımlar,

---

* Sıkıyönetim kararıyla kapatılan İGD’nin, kapatma kararını sorguladığı, eleştirdiği, yürüttüğü faaliyetleri, gördüğü baskıyı, yaşadığı saldırıları anlattığı rapor, teksir ile çoğaltma, tarihsiz. (Belgede tarih bulunmamakla birlikte içeriğinden 1979 yılı Aralık başında yayımlandığı söylenebilir.)

kahve taramaları süregitti, gidiyor. Faşist terör, kırım sistemli ve planlı bir biçimde yürürken CHP ağırlıklı hükümet döneminde faşist terör ve kırımların kaynağına inilmedi. Kitlelerin istemi olan faşizmin örgütlü güçleri üzerine, MHP'nin, ÜGD'nin üzerine gidilmedi.

Derneğimiz, İGD 6 Kasım 1979 günü İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığınca kapatıldı. 7 Kasım günlü gazetelerde Sıkıyönetim'in açıklaması şöyleydi: "İlerici Gençler Derneği'nin tüzüğünde yazılı amacı dışına çıktığı, kamu düzenini ve genel güvenliği bozucu yönde faaliyette bulunduğu tespit edildiğinden, bu derneğin İstanbul ili içerisindeki merkezi ile bütün şube ve bağlantılarının her türlü faaliyeti Sıkıyönetim Komutanlığınca 1402 sayılı yasanın 3. maddesi (g) fıkrasına dayanılarak durdurulmuştur." (Milliyet 7 Kasım 1979)

Derneğimiz İGD, 6 Ocak 1976 da Dernekler Yasasına göre kurulmuştur. Çalışmalarına başladığı bu tarihten itibaren neler yaptı, hangi konumlara geldi? İddia edildiği gibi "kamu düzenini ve genel güvenliği" bozdu mu?

Sizlere İGD hakkında kısaca bilgi vermek amacı ile hazırladığımız bu dosyada İGD'nin kuruluşundan bu yana yaptığı çalışmaları, uğradığı saldırıları, verdiği şehitleri basında yer aldığı biçimiyle vermeye çalışacağız.

Bu bilgilerin, İGD'nin demokrasi savaşımındaki yeri ve suça karışmış, birçok cinayet örgütü dururken, İGD'nin ve demokratik kuruluşların kapatılmasının ne denli amaçlı olduğunu kısa ve öz olarak göstereceği inancındayız.

"İGD kapatılmaz" pankartı, Kocaeli'nde düzenlenen mitingde, (1979).

GİRİŞ

Haziran 1973 seçimlerinden sonra anti-emperyalist, anti-faşist gençlik hareketi belirli bir ivme kazanarak yeni bir örgütlenme dönemine girdi. Gündemde 12 Mart faşizminin yok ettiği demokratik mevzilerin kazanılması ve gençliğin yeniden örgütlü bir biçimde harekete geçirilmesi gibi sorunlar vardı. Bu sorunları çözebilmek için her şeyden önce 12 Mart döneminden gençliğin dersler alması ve yolun iyi çizilmesi gerekiyordu.

O dönem çeşitli öğrenci merkezlerinde kurulan gençlik örgütlerinde bu sorunlar geniş ölçüde tartışılıyor, örgütlü işçi sınıfı hareketindeki canlı, somut gelişmelere koşut olarak ilerici gençlik arasında yepyeni bir perspektif açan görüşler biçimlenmeye başlıyordu.

İlerici gençlik hareketinin dağınıklıktan, örgütsüzlükten kurtarılması, merkezi-yığınsal bir gençlik örgütünün oluşturulması amacıyla, bazı gençlik grupları bir araya geldiler. Ne var ki, belirli ilkeler üzerinde anlaşma sağlayamadılar.

Bu toparlanma çabasının başını çeken ilerici, yurtsever gençler, çalışmaların sonuç vermemesi üzerine İGD'yi kurdular. İGD, ilk açıklamasında şöyle diyordu: "İGD, aynı zamanda uzun bir geçmişe dayanan gençlik hareketinin, işçi sınıfına bağlanan devrimci gelenekleri üzerinde yükselmiştir."

İGD’NİN GÖRÜŞLERİ VE İLKELERİ

İGD, ülkemizdeki sınıf savaşımının, ülkemizin içinde bulunduğu özel ve nesnel koşulların bir ürünüdür. Gençliğin örgütsel bir perspektifidir. Sağlıklı bir gençlik örgütlenmesine ulaşmak ancak, işçi sınıfının bilimine bağlanmakla, onun gençliğe bakış açısını doğru kavramak ve yaratıcı bir biçimde yaşama geçirmekle mümkündür. Bu alandaki geçmiş örgütlenmeleri değerlendirmek de ayrı bir sorundur. İşte İGD,-örgütlenmesi onun niteliği ve çalışma ilkeleri böylesi bir bütünlükten oluşmuştur.

Ülkemizdeki gençlik örgütlenmesinin nasıl ve hangi biçimde olması gerektiği gerçekten önemli bir konu olarak uzun yıllar tartışılmalıdır. Sorun, ilerici gençliği emperyalizme, faşizme, şovenizme, gericiliğe ve sömürüye karşı savaşımında birleştirecek; onu işçi sınıfının bilimi doğrultusunda eğitecek ve yaşamsal çıkarlarını ardıcıl biçimde savunacak, gerçek anlamda yığın örgütlenmesinin yaratılmasıydı; buna giden “yolların”, “çalışma biçimi ve yöntemlerinin” bulunup ortaya çıkarılmasıydı.

İGD ta başında ilerici gençliğin demokratik bir yığın örgütü olduğunu açıkladı. Çalışma ilkelerini örgütsel işleyişini buna göre ayarladı. Bazı “sol” unsurların İGD’yi belirli görüşlerinden ötürü “bir çizgi örgütü” saymaları,-bu konuda, gerici güçlerden gelen provokasyonlardan şimdilik söz etmiyoruz- her şeyden önce onların, demokratik yığın örgütleri üzerinde ciddiye alınabilir görüşlere sahip olmadıklarını gösterir.

Onlara göre; demokratik yığın örgütleri, her türden görüşlerin içinde yer aldığı örgütlerdi, demokratik örgütlerle, bu örgütlerde değişik görüşlerin bulunması adeta birbirleriyle özdeş şeylermiş gibi anlaşılmaktadır. Kuşkusuz demokratik yığın örgütleri değişik görüşleri savunan unsurları kapsayabilir. Çünkü bu örgütlerin kendi kitlelerini en geniş ölçüde kucaklama zorunluluğu varsa kitle içindeki değişik görüşleri taşıyanların da bu örgütlere girmesi sonucunu doğurur. Ancak hiçbir zaman, “ayrı görüşlere sahip olanların bulunduğu örgütler demokratik kitle örgütüdür, aynı görüşleri taşıyanların buldukları örgütler ise falan örgütlerdir” biçiminde bir ayırım yapılamaz. Çünkü bu ikincilere belirli bir ad vermek, onları nitelemek her zaman için olası değildir.

Eğer, çalışma biçimlerini, işleyişini buna göre düzenliyor ve çıkarlarını savunduğu kitlelerin en geniş kesimlerini kucaklayacak onları birleştirecek görüş ve ilkelerle hareket ediyorsa; bir örgüt aynı görüşte insanlardan oluşsa bile demokratik kitle örgütü sayılır. Pratikte bunun sayısız örneklerini göstermek olasıdır. Kaldı ki, demokratik kitle örgütlerinin yapılarını belirleyici bir başka unsur da, bunların kendi kitlesinin yaşamsal çıkarları, ekonomik ve toplumsal hakları için savaşımı hareket noktası olarak seçmeleridir. Bir başka deyişle doğrudan politik savaşın içinde yer almayışılarıdır.

İGD, gençliğin dürüst, ilerici tüm unsurlarını kapsayacak bir çalışma ve eylem çizgisi izledi. Değişik görüşlerde olsalar bile yukarıdaki nitelikleri taşıyan görüşlerin örgütümüze katılmalarını önleyen sektör eğilimlerden dik-katle kaçındı.

Gençliğin çıkarlarını, bugünkü ve gelecekteki çıkarlarını ardıcıl biçimde savunduğu, onları işçi sınıfı hareketine yönlendirdiği için kısa sürede gerçek bir yığınsallaşma sağladı. Bu süreç aynı zamanda gençliğin en ilerici, en bilinçli ve en öncü unsurlarının da İGD çatısı altında birleşmeleri sonucunu doğurdu. Böylece İGD, demokratik bir yığın örgütü olmakla birlikte, üyelerin genelinde aynı görüşlerde birleşebildiği, disiplin ve özverinin son derece geliştiği, sıcak dayanışma ve dostluk bağlarıyla herkesin birbirine bağlandığı direşken, bir örgüt haline geldi. İGD'yi güçlü kılan etkenlerden biri de budur.

Örgütümüzün 3 yıllık pratiği içinde yaşama geçen başlıca görüş ve ilkelerini şu noktalarda toplayabiliriz:

a) Gençliğin İşçi Sınıfıyla Birliği

Örgütümüzü, İGD'yi dışımızdaki pek çok gençlik grubundan farklı kılan temel ayıraç, bizlerin işçi sınıfına bağlılığıdır. İşçi sınıfıyla birlik, temelde gençliğin emekle sermaye arasındaki savaşında hangi konumda yer aldığı sorusunun yanıtını kapsar. Gençliğin kendi sorunlarını, ülke sorunlarını çözmede, özgür ve güvenli bir gelecek kurmada dayanabileceği tek güç işçi sınıfıdır. Dünya ilerici-devrimci gençlik hareketinin de gösterdiği gibi ancak işçi sınıfının yolundan yürüdüğü takdirde savaşsız ve sömürsüz bir dünya için verilen savaşında gerçek yer, onurlu yer alabilir.

Gençliği işçi sınıfından koparmaya, sonu belirsiz maceralara ya da uzlaşmacılığa sürüklemeye çalışan her soydan sapık akımların birbirleriyle yarışmasına boy gösterdiği ortamda daha özel bir önem taşıyor.

İşte İGD, bu temel gerçeklerin ışığında “Gençliğin yolu işçi sınıfının yoludur” belgisini öne aldı. Bu belginin dolaysız bir tamamlayıcısı olan “işçi- gençlik dayanışmasına, bu dayanışmanın her alanda gerçekleştirilmesine özen gösterdi.

Gençlik hareketini, işçi sınıfı hareketinin öncülüğü altında gerçekleştirmek ilkesini kuramsal bir doğru olmaktan çıkarıp, eylem alanlarında kanıtlamak da gerekiyordu. İşçi sınıfının grev ve direnişlerinde yer almak, düzenlediği yığmsal gösterilere, örgütlü ve disiplinli bir şekilde katılmak, gençlik hareketi ile işçi sınıfı hareketi arasında canlı sürekli ve organik bağların kurulması açısından son derece önem taşıyordu. Gençliğin bu eylemlerden öğreneceği çok şeyler vardı. İşçi gençlik dayanışmasını her alanda gerçekleştirdiğimiz ölçüde, ancak, gençliğin öğreneceği şeyler somut bir anlam kazanabilirdi.

Gençlik hareketini, işçi sınıfının yakın ve uzak hedefleriyle birleştirecek, eşgüdümlü hale getirecek bir eylem platformunu yaratmak, pratikte işçi sınıfı hareketinin sendikal ve politik birliğinden yana olmak, aynı şekilde işçi sınıfının örgütlü güçlerinin gençliğin birliğinden yana olması ve tekellerin saldırısına karşı gençliğin savunması, işçi-gençlik dayanışmasını bugün de güncelliğini koruyan ana sorunlar arasındadır.

İşçi-gençlik dayanışmasının en önemli dayanaklarından biri de hiç kuşkusuz işçi sınıfının politik ve sendikal birliğini savunma ilkesidir. İşçi sınıfı, 15-16 Haziranlarda, 16 Eylül direnişlerinde, 1 Mayıslarda yiğit metalurji işçilerinin sekiz aylık grev eylemlerinde kendi sınıf birliğini sağlamada önemli kazanımlar elde etti. Örgütümüz bu eylem alanlarında işçi sınıfının yanında yerini alarak onun DİSK içinde gerçekleşen devrimci sendikal birliğini savundu.

Ve yine işçi sınıfının politik birliğini savunmanın, işçi sınıfı inancının bir gereği “İşçi Sınıfının Partisine Özgürlük” belgisini yükseltti, 141 ve 142 gibi yasa maddeleri kalkmadan, demokrasinin ülkemiz somutunda istenilen bir içeriğe kavuşamayacağının bilinciyle hareket etti.

İşçi sınıfının öncü sendikal hareketiyle, en başta DİSK ve ona bağlı sendikalarla ilişkilerde yığın örgütleri arasında, ilişkiler açısından geçerli olan ilkelere sıkı sıkıya bağlı kalındı. Bu ilkeler; eşitlik, iç işlerine karışmama, örgütsel bağımsızlığa saygı ilkeleridir.

Yukarıda saydıklarımızı ne ölçüde somutlayabildiğimizi günlük basından vereceğimiz birkaç örnekle açıklayalım.

“DİSK’ in 1 Mayıs kutlama törenine katılma kararı alan demokratik kitle örgütleri arasında İGD de yer alıyor.” (22 Nisan 1976 Cumhuriyet)

“Ankara’da TÖB-DER, TÜTED, TÜS-DER, Tüm-Der, TMMOB, Halkevleri TÜMOD, Çağdaş Hukukçular Derneği, İKD, İGD, Ankara Tabip Odası, TİB, Ankara Barosu, AKD’den oluşan demokratik kuruluşların yöneticileri de yaptıkları toplantılardan sonra DİSK’in DGM’ye karşı desteklendiğini açıklamışlardır.” (8 Eylül 1976 Cumhuriyet)

Tüm-der, TŪS-DER, TŪTED, TŪmas İstanbul Őubeleri, İKD, İGD, İstanbul Halkevleri Koordinasyon Kurulu, İYS, KarikatŪrcŪler Derneđi dŪn dŪzenledikleri ortak basın toplantısında MC'nin anti-demokratik baskılarını protesto etmiŐler, kıyıma uđrayan iŐçilerle dayanıŐma iŐin aŐılacak yardım fonuna tŪm yurtseverlerin katılmasını istemiŐlerdir.” (7 Ekim 1976 Cumhuriyet)

“Kartal ilerici genŐleri 16 Haziran gŪnŪnŪ, grevci iŐçilerle beraber kutladılar.” (23 Haziran 1979 Politika)

“İGD Adana Őubesi Maden-İÇ iŐçileriyle dayanışma toplantısına katılıyor.” (4 Temmuz 1977 Politika)

“İGD'nin topladıđı 23.540 lirayı Ahmet Muhtar SŪkŪcŪ, Maden-İŐ BaŐkanvekili Bahtiyar Erkul'a verdi.” (19 Temmuz 1977 Politika)

b) Gençlik Hareketinin Anti-Emperyalist, Devrimci Geleneklerini Savunma

İGD, kuşkusuz 1973 gençlik hareketinin özgül gelişmeleri içinde doğdu ve biçimlendi. Ama o, ülkemizdeki gençlik hareketinin geçmişinden günümüze dek uzanan gelişimini bir bütün olarak gördü; bu hareketin anti-emperyalist, devrimci, ilerici geleneklerinden kendini ayırmadı.

Ayıramazdı da. Bunu yaparken gençlik hareketinin elbette düz bir çizgide gelişmediğini inışli, çıkışlı olduğunu, kimi zaman -özellikle 1968 sonlarında olduğu gibi- işçi sınıfına ters eğilimlerin öne çıktığını biliyordu. Ama genelinde, bakılınca gençlik hareketinin anti-emperyalist, demokratik bir çizgide geliştiği, reformist ya da maceracı unsurların hiçbir zaman bu gelişme içinde uzun süreli bir konum edinemedikleri de açık bir gerçektir. İşçi sınıfı hareketinin yolunda yürüyenler, gençlik hareketine de yön vermesini bilmişlerdi.

İşte bu anlayışla örgütümüz, Tütüncü Abbas'ların, Emeksiz'lerin, Vedat'ların, Harun'ların anısına sahip çıktı; onların savaşımını kendi savaşımı içinde yaşatmayı vazgeçilmez bir görev saydı. Aynı anlayışla, 12 Mart faşizminin katlettiği yurtsever gençlerin direnişini de anti-faşist gençlik hareketinin içinde gördü. İzledikleri yol işçi sınıfının dışında olmakla birlikte, onların anılarına da sahip çıktı. Ve en önemlisi, yaşanan olayların olumlu ve olumsuz tüm yönlerinden gerekli dersleri çıkararak, bunları ilerici gençlik hareketinin içinde gördü. İzledikleri yol işçi sınıfının dışında olmakla birlikte, onların anılarına da sahip çıktı. Ve en önemlisi, yaşanan olayların olumlu ve olumsuz tüm yönlerinden gerekli dersleri çıkararak, bunları ilerici gençlik hareketinin örgütsel pratiği içine kattı.

Bireysel, grupsal çıkışların gençliğin savaşımına temel olamayacağını sürekli vurguladı.

Yukarıda saydığımız görüşlerimizi ne ölçüde somutlayabildiğimizi günlük basından vereceğimiz birkaç örnekle açıklayalım:

“İGD, Cemgil, Alpaslan, Manga'nın anıları yaşayacak.” (1 Haziran 1978 Politika)

“İGD Türkiye gençliği 16 Mart kırımını unutmayacak.” (18 Mart 1979 Politika)

“İGD Vedat Demircioğlu'nun anısını yaşatacak.” (24 Temmuz 1979 Politika)

“İlerici gençler Harun Karadeniz'i mezarı başında andı.” (16 Ağustos 1979 Politika)

c) Anti-emperyalist, Anti-faşist Gençliğin Birliği

Gençliğin; ekonomik, toplumsal, demokratik istemlerinin yaşama geçmesinde ana halka, gençliğin anti-emperyalist, anti-faşist, anti-şovenist güç ve eylem birliğinden geçmektedir. Özellikle, günümüzde, faşist saldırı ve kırımların gençliğin yaşamsal sorunu olduğu, öğrenim özgürlüğünün faşist çetelerce ayaklar altına alınmak istendiği koşullarda gençliğin eylem ve cephe birliği önem kazanıyor.

Gençlik örgütlerinin, İGD'nin, DDKD'nin, Genç-Öncü'nün, İLD'nin kapatılması gençliğin demokratik haklarının yok edilmek istendiği, sıkıyönetimin bu doğrultuda egemen güçler tarafından çalıştırıldığı açıktır. Tüm bu sorunlar gençliğin eylem birliğini yakıcılaştırıyor. İGD I. Büyük Kongre çalışma raporunda eylem birliği konusundaki görüşlerini şöyle açıklıyordu:

“İGD olarak, dışımızdaki ilerici gençlik gruplarıyla sosyal-demokrat ya da demokratik sol, sosyalist, tüm ilerici gençlik gruplarıyla birlik belgisini savunurken, bunun hedef ve ilkelerini de koyduk, hangi platformda sağlanabileceğini de belirttik. Böylesi bir birliğin hedefi, ülkemizin ve gençliğin içinde bulunduğu ekonomik, toplumsal ve siyasal koşulların, işçi sınıfından, emekçi halkın ve gençliğin çıkarlarından yana değişmesidir.

İGD, anti-faşist, anti-emperyalist, gençliğin birliğinin şu temel ilkeler üzerinde gerçekleşebileceği görüşündedir:

Emperyalizme, faşizme, tekellere karşı olmak

Militarizme, şovenizme, ulusal baskıya karşı olmak

Bozgunculuğa, en başta Maoculuğa, bireysel terörizme, maceracılığa karşı olmak

İşçi sınıfına bağlılık ve dayanışma

Uluslararası işçi sınıfı hareketine ve onun kazanımlarına saygılı olmak

Uluslararası gençlik hareketiyle dayanışma

Birliği zedeleyici, bölücü, sekte eğilimlerden kaçınma

Hedeflediğimiz birlik kuşkusuz anti-faşist, anti-emperyalist, gençliği en geniş kesimleriyle kucaklayan bir birliktir. Gerçek anlamda birlik böyle olmak zorundadır. Dolayısıyla biz, hiçbir zaman aynı görüşleri paylaşmayacağımız tüm gençlik gruplarını aynı kefeye koymaya kalkmadık. En başta açık bir karşı-devrimci çizgiye düşmüş olan Maoculuğu diğerlerinden ayırt etmek durumundayız.”